

**Incijativa mladih s invaliditetom Boke (I MI Boke), mobilni telefon: +382 (0) 68 022 803,
e-mail: info@imiboke.me**

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

PREDLOZI, SUGESTIJE I KOMENTARI

na Nacrt Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja invaliditeta

Predlog/Sugestija/Komentar 1:

U članu 6 Nacrta Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja invaliditeta (u daljem tekstu: Nacrt Zakona) riječi: „*invaliditeta/invalidnosti*” zamjenjuju se riječima: „*vrsti i stepenu invalidnosti*”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 1:

Kako se i u samom Nacrtu Zakona (član 8 alineja 6 i 7), invaliditet definiše kao društveni fenomen, a invalidnost kao lično svojstvo, to se **diskriminacija može vršiti jedino po osnovu invalidnosti**. **Praksa je do sada pokazala da se diskriminacija vrlo često vrši po osnovu vrste i stepena invalidnosti**, a s obzirom da se to ni u jednom zakonu jasno ne ističe, vrlo je teško tražiti zaštitu od diskriminacije po ovom osnovu. Zbog toga Zakon o jedinstvenom tijelu vještačenja invaliditeta **treba jasno istaći ove osnove diskriminacije**, koju osobe s invaliditetom (OSI) često trpe, a **do koje vrlo lako može doći u procesu vještačenja invaliditeta**.

Predlog/Sugestija/Komentar 2:

U članu 8 Nacrta Zakona nakon alineje 7 dodaje se nova alineja koja glasi:

„Dugoročno oštećenje podrazumjeva ono oštećenje koje traje najmanje godinu dana.”

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 2:

Kako je sintagma „dugoročno oštećenje” veoma važna za proces vještačenja i sticanje statusa lica s invaliditetom, a što se vidi iz samih definicija lica s invaliditetom, djeteta s invaliditetom odnosno teškoćama u razvoju i vještačenja koje su date u Nacrtu Zakona (član 8 alineja 1, 2 i 3), **neophodno ju je definisati**. U definisanju roka koji će se smatrati dugoročnim te biti osnova za utvrđivanje oštećenja, tj. pokretanja postupka za vještačenje **korišćena je definicija „privremenosti oštećenja” iz Zakona o Amerikancima s invaliditetom**: „(B) Paragraf (1)(C) se ne primjenjuje na oštećenja koja su prolazna i mala. Prolazno oštećenje je oštećenje sa stvarnim ili očekivanim trajanjem od 6 meseci ili manje.” (Sekcija 12102. Paragraf 3. B Zakona o Amerikancima s invaliditetom)¹. Kako je Crna Gora daleko od standarda Sjedinjenih Američkih država, to **predlažemo duplo veći rok trajanja oštećenja** za osnov sticanja statusa lica s invaliditetom. Smatramo da je ovo razumno i prihvatljivo, a da na **neusvajanje ovog Predloga/Sugestije/Komentara** tj. nedefinisanje termina „dugoročno oštećenje” može u praksi proizvesti prevelika diskreciona ovlašćenja izvršne vlasti da prečesto i na uštrb prava OSI skraćuje ili produžava rok trajanja oštećenja koji se smatra dugoročnim. **To bi dovelo do pravne nesigurnosti u ostvarivanju prava OSI.**

Predlog/Sugestija/Komentar 3:

U članu 13 stavu 2 Nacrta Zakona riječi: „*poslove rada i socijalnog staranja*” zamjenjuju se riječima: „*poslove javne uprave*”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 3:

S obzirom da se **važni podaci za vještačenje nalaze u elektronskim i drugim zbirkama podataka kod različitih državnih i lokalnih organa iz različitih resora**, to je **nemoguće da se bliži uslovi za preuzimanje ovih podataka od strane Zavoda za vještačenje invaliditeta propišu od strane Ministarstva nadležnog za poslove rada i socijalnog staranja**. Naime, ne može Ministarstvo rada i socijalnog staranja propisati način i uslove preuzimanja podataka o npr. djeci s invaliditetom, smetnjama odnosno teškoćama u razvoju, o kojima zbirku podataka vodi Ministarstvo prosvjete. **Zbog toga je neophodno da ove bliže uslove propiše Ministarstvo nadležno za javnu upravu**, jer je i **Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti** ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08 od 23.12.2008, 70/09 od 21.10.2009, 44/12 od 09.08.2012, 22/17 od 03.04.2017), kao Zakonom koji i propisuje uslove i način vođenja zbirki podataka, **propisano da je upravo ovo Ministarstvo nadležno** za definisanje obrazaca i podzakonskih akata **u ovoj oblasti** (član 13 stav 3 i član 26 stav 3) Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

¹ Dostupno na: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-803/pdf/COMPS-803.pdf>;

Predlog/Sugestija/Komentar 4:

U članu 15 stavu 1 Nacrta Zakona alineja 1 mijenja se i glasi:

„- predsjednika iz reda predstavnika Vlade na predlog Vlade,“.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 4:

Dosadašnja je praksa da, **osnivač** (bilo Vlada Crne Gore, bilo lokalna samouprava) **imenuje svoje predstavnike/ce za članove/ice** upravnih odbora **svih javnih ustanova**. Pošto **Zavod za vještačenje invaliditeta osniva Vlada Crne Gore**, to u upravnom odboru **predsjednik/ca, odnosno jedan/a član/ica treba biti ona osoba koju Vlada imenuje**. Ovo naročito imajući u vidu da **nije jedino Ministarstvo rada i socijalnog staranja zainteresovano za proces vještačenja, već su to i druga ministarstva** bilo direktno ili indirektno, a naročito: Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i dr. Stoga treba Vladi Crne Gore dati ovlašćenje da izabere iz kog ministarstva će biti predsjednik/ca i član/ica upravnog odbora Zavoda za vještačenje invaliditeta. Ukoliko samo predstavnik/ca Ministarstva nadležnog za poslove rada i socijalnog staranja bude imao/la šansu da bude imenovan/na za člana/icu i predsjednika/icu upravnog odbora Zavoda za vještačenje invaliditeta, onda to neće biti u skladu sa modelom ljudskih prava, koji je zastupljen u Konvenciji UN-a o pravima OSI, nego sa modelom milosrđa prema OSI.

Predlog/Sugestija/Komentar 5:

U članu 16 alineji 10 Nacrta Zakona riječi: *„vodi drugostepeni postupak i“* brišu se.

Nakon alineje 10 dodaje se nova alineja koja glasi:

„donosi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Zavodu;“.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 5:

Ni u jednoj javnoj ustanovi upravni odbor ne vodi drugostepeni upravni postupak, stoga smatramo da ni upravni odbor Zavoda za vještačenje invaliditeta ne treba da ima ovu nadležnost. Dodatno, **shodno članu 31 Nacrta Zakona, upravni odbor Zavoda i ne vodi drugostepeni upravni postupak**, već to radi Komisija za žalbe, a **upravni odbor Zavoda samo donosi rješenje**, čiji predlog priprema predmetna Komisija Zavoda.

Sa druge strane, pošto je **akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta opšti akt**, to smo stanovništa da, u skladu sa članom 16 alinejom 5 Nacrta Zakona, **upravni odbor Zavoda za vještačenje invaliditeta treba da donosi ovaj dokument**, a ne direktor Zavoda, kako je to predviđeno članom 18 stavom 1 alinejom 6 Nacrta Zakona (Predlog/Sugestija/Komentar 6). Ovo naročito što, ako se usvoji Predlog/Sugestija/Komentar 4, u upravnom odboru će biti predstavnik/ca Vlade Crne Gore, organizacija OSI i zaposlenih u

Zavodu, koji/e **najbolje znaju koja radna mjesta Zavodu trebaju** da bi adekvatno sprovodio vještačenje.

Predlog/Sugestija/Komentar 6:

U članu 18 stavu 1 alineji 3 Nacrta Zakona nakon riječi: „ *izvještaj o radu i finansijski izvještaj*” dodaju se riječi: „*akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta,*”.

Alineja 6 i stav 2 brišu se.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 6:

S obzirom da je u većini javnih ustanova praksa da direktor/ka upravnom odboru ustanove predlaže akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, smatramo da ista praksa treba da bude i u Zavodu za vještačenje invaliditeta. Zbog toga su alineja 6 i stav 2 člana 18 Nacrta Zakona suvišni. Ovo naročito što, ako se usvoji Predlog/Sugestija/Komentar 4, u upravnom odboru će biti predstavnik/ca Vlade Crne Gore, organizacija OSI i zaposlenih u Zavodu, koji/e najbolje znaju koja radna mjesta Zavodu trebaju da bi adekvatno sprovodio vještačenje.

Predlog/Sugestija/Komentar 7:

U članu 22 stavu 2 Nacrta Zakona riječi: „*ministar nadležan za poslove rada i socijalnog staranja*” zamjenjuju se rječju: „*Vlada*”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 7:

Nije jedino Ministarstvo rada i socijalnog staranja zainteresovano za proces vještačenja, već su to i druga ministarstva bilo direktno ili indirektno, a naročito: Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i dr. Stoga **treba Vladi Crne Gore dati ovlaštenje da imenuje vještake/inje** za jedinstveno vještačenje invaliditeta. **Ukoliko samo ministar/ka nadležan/na za poslove rada i socijalnog staranja bude imao/la šansu da imenuje vještake/inje** za jedinstveno vještačenje invaliditeta, onda **to neće biti u skladu sa modelom ljudskih prava**, koji je zastupljen u Konvenciji UN-a o pravima OSI, nego sa modelom milosrđa prema OSI. Stoga se neće u potpunosti ispoštovati preporuka iz paragrafa 11.d Zaključnih razmatranja Komiteta UN-a o pravima OSI na Inicijalni izvještaj Crne Gore o sprovođenju Konvencije UN-a o pravima OSI.

Predlog/Sugestija/Komentar 8:

U članu 23 stavu 1 Nacrta Zakona nakon alineje 5 dodaje se nova alineja koja glasi:

„- *fizioterapeut sa najmanje 5 godina radnog iskustva u struci.*”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 8:

Smatramo da **fizioterapeuti/kinje imaju ogromno znanje i iskustvo** u prepoznavanju i smanjenju oštećenja i invalidnosti, a igraju jednu od najznačajnijih uloga u rehabilitaciji i habilitaciji djece i odraslih s invaliditetom, ne samo u oblasti zdravstvene zaštite, nego i oblastima profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja, socijalne inkluzije i dr. Zbog toga bi bila ogromna greška ne dati im šansu da se imenuju za **vještake/inje za jedinstveno vještačenje invaliditeta**. Ovo naročito imajući u vidu da **oni mnogo duže vremena provode u pojedinačnom radu s OSI**, nego što to rade osobe druge profesionalnosti koje su već uključene u član 23 stav 1 Nacrta Zakona.

Predlog/Sugestija/Komentar 9:

U članu 24 stavu 3 Nacrta Zakona riječi: „*ministru nadležnom za rad i socijalno staranje.*” zamjenjuju se riječju: „*Vladi.*”.

Stav 4 mijenja se i glasi:

„*Vlada donosi rješenja o imenovanju vještaka najkasnije u roku od 8 dana od dana dostavljanja predloga od strane Komisije.*”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 9:

Kao što je već rečeno u obrazloženju **Predloga/Sugestije/Komentara 7**, smatramo da treba Vladi Crne Gore dati ovlašćenje da imenuje vještake/inje za jedinstveno vještačenje invaliditeta. U skladu sa tim, **Komisija za utvrđivanje statusa vještaka obrazloženi Predlog za utvrđivanje statusa vještaka treba da dostavi Vladi Crne Gore na usvajanje**, a ne ministru/arke nadležnom/j za rad i socijalno staranje. Kako se sjednice Vlade Crne Gore održavaju svakog četvrtka, i kako njenoj službi treba dati vremena za administrativnu obradu Predloga za utvrđivanje statusa vještaka, to **rok za donošenje Rješenja o imenovanju vještaka treba sa 5 produžiti na 8 dana**. Usvajanje ovog Predloga/Sugestije/Komentara i Predloga/Sugestije/Komentara 7 bi omogućilo da **svi zainteresovani ministri/arke budu upoznati i učestvuju u imenovanju vještaka/inja** za jedinstveno vještačenje invaliditeta.

Predlog/Sugestija/Komentar 10:

U članu 26 stavu 2 alineji 1 Nacrta Zakona riječi: „*uključujući i procjenu radne sposobnosti*” brišu se.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 10:

S obzirom da se **jedinstveno vještačenje invaliditeta odnosi na sve oblasti života**, u kojima

OSI imaju garantovana prava po osnovu statusa lica s invaliditetom, to je **nepotrebno posebno odvajati određene oblasti**, a naročito ne u smislu drugačije terminologije i procjene. Kao i u drugim oblastima, i u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja OSI, ne procjenjuje se ništa drugo nego invaliditet osobe i u sklopu toga se utvrđuje ništa drugo do oštećenje i invalidnost osobe. Ako bi se **radna sposobnost OSI** trebala **procjenjivati**, onda se to radi **od strane specijalista/kinja medicine rada u zdravstvenim ustanovama**, a u skladu s opštim propisima o radu. Ukoliko se ovaj Predlog/Sugestija/Komentar ne usvoji, onda se ostavlja prostor da **procjena invaliditeta u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja OSI ne bude u skladu sa modelom ljudskih prava**, koji je zastupljen u Konvenciji UN-a o pravima OSI, nego sa medicinskim modelom.

Predlog/Sugestija/Komentar 11:

U članu 28 u stavu 4 Nacrta Zakona riječi: „60 dana” zamjenjuju se riječima: „45 dana”.
Stav 5 briše se.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 11:

U skladu sa **članom 115 stav 1, a u vezi sa članom 114 Zakona o upravnom postupku** ("Službeni list Crne Gore", br. 56/14 od 24.12.2014, 20/15 od 24.04.2015, 40/16 od 30.06.2016, 37/17 od 14.06.2017) **rok za donošenje rješenja u prvostepenom upravnom postupku ne može biti duži od 45 dana**. Stoga nijedan drugi zakon, pa ni Zakon o jedinstvenom tijelu vještačenja invaliditeta, ne može propisati duži rok od 45 dana za donošenje rješenja u prvom stepenu. Ukoliko se ovaj Predlog/Sugestija/Komentar ne usvoji, **odredba člana 28 stav 4 Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja će biti nezakonita**.

Predlog/Sugestija/Komentar 12:

U članu 31 stavu 4 Nacrta Zakona riječi: „60 dana” zamjenjuju se riječima: „45 dana”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 12:

U skladu sa **članom 130 Zakona o upravnom postupku rok za donošenje rješenja u drugostepenom upravnom postupku ne može biti duži od 45 dana**. Stoga nijedan drugi zakon, pa ni Zakon o jedinstvenom tijelu vještačenja invaliditeta, ne može propisati duži rok od 45 dana, već samo kraći, za donošenje drugostepenog rješenja. Ukoliko se ovaj Predlog/Sugestija/Komentar ne usvoji, **odredba člana 31 stav 4 Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja će biti nezakonita**.

Predlog/Sugestija/Komentar 13:

U članu 33 stavu 6 Nacrta Zakona riječi: „socijalnog staranja” zamjenjuju se riječima: „javne

uprave”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 13:

S obzirom da će za **Registar lica sa invaliditetom biti zainteresovani državni i lokalni organi iz različitih resora**, a ne samo Ministarstvo nadležno za poslove socijalnog staranja, to treba **Ministarstvo nadležnom za poslove javne uprave dati ovlašćenje da propiše** „*Osnov za upis u registar, postupak i način unosa, obrade, korišćenja i zaštite podataka o osobama sa invaliditetom, kao sadržaj i način vođenja registra*”. Potrebno je da ove bliže uslove propiše Ministarstvo nadležno za javnu upravu, jer je i **Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti** kao Zakonom koji i propisuje uslove i način vođenja zbirke podataka, **propisano da je upravo ovo Ministarstvo nadležno** za definisanje obrazaca i podzakonskih akata **u ovoj oblasti** (član 13 stav 3 i član 26 stav 3) Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Predlog/Sugestija/Komentar 14:

U članu 36 stavu 1 Nacrta Zakona tačka 1 mijenja se i glasi:

„1. ne donese rješenje o zahtjevu za vještačenje, odnosno po žalbi najkasnije u roku od 45 dana od dana prijema zahtjeva odnosno žalbe (član 28 stav 4 i član 31 stav 4);”.

Tačka 2 briše se.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 14:

Kako, shodno članu 115 stav 1 i članu 130 Zakona o upravnom postupku, rok za donošenje rješenja u prvostepenom i drugostepenom upravnom postupku ne može biti duži od 45 dana (Predlog/Sugestija/Komentar 11 i 12), i kako je neophodno promjeniti odredbe stava 4 člana 28 i 31, a odredbu člana 28 stava 5 treba izbrisati, **to se i kaznene odredbe za prekršaj ovih normi moraju izmijeniti. Iz nomotehničkih razloga je cjelishodnije da se odredbe člana 36 stava 1 tačke 1 i 2 sažmu u jednu tačku.**

Predlog/Sugestija/Komentar 15:

Član 40 Nacrta Zakona mijenja se i glasi: „*Akte iz člana 13 stav 2 i 33 stav 6 ovog Zakona donijće organ državne uprave nadležan za poslove javne uprave u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.*”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije/Komentara 15:

Kako je već navedeno u obrazloženjima **Predloga/Sugestije/Komentara 3 i 13, akte o preuzimanju podataka iz elektronskih i drugih zbirki podataka organa nadležnih za njihovu obradu i Registru lica sa invaliditetom treba da donese Ministarstvo nadležno za poslove javne uprave**, a ne Ministarstvo nadležno za poslove rada i socijalnog staranja. Dodatno,

odredba člana 40 Nacrta Zakona **nedovoljno precizno** navodi odredbu člana 13 na koju se poziva, a **netačno se poziva na član 34**, jer se očigledno vidi da se treba pozvati na odredbu člana 33 stava 6. Zbog toga se ovim Predlogom/Sugestijom/Komentarom predlaže i **ispravka ove greške**.

Inicijativa mladih s invaliditetom Boke

Izvršna direktorka

Miroslava-Mima Ivanović

